

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องภาพสะท้อนสังคมไทยจากนวนิยายเยาวชนที่ได้รับรางวัล ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม
 - 2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม
 - 2.1.2 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม
 - 2.2.3 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม
- 2.2 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยาย
 - 2.2.1 ลักษณะของนวนิยาย
 - 2.2.2 คุณค่าของนวนิยาย
- 2.3 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณกรรมเยาวชน
 - 2.3.1 ลักษณะของวรรณกรรมเยาวชน
 - 2.3.2 คุณค่าของวรรณกรรมเยาวชน
- 2.4 ความรู้เกี่ยวกับการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว
 - 2.4.1 ความเป็นมาของการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว
 - 2.4.2 เกณฑ์การประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทนวนิยาย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไทย
 - 2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมเยาวชน
 - 2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

วรรณกรรม และสังคมมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง จำเริญ แสงดวงแข (2520 : 1) กล่าวว่า สังคมเป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม และวรรณกรรมเป็นสิ่งที่ทำหน้าที่สะท้อนภาพของสังคม ผู้สร้างวรรณกรรมอยู่ในสังคมใด ก็จะนำสภาพของสังคมนั้นบันทึกไว้ในวรรณกรรมจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม จะโดยสำนึกหรือไร้สำนึกก็ตามที่

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

นักวิชาการมีใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม ในด้านอิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน (2546 : 44-45) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นเพียงสนามสำหรับเก็บข้อมูล โดยลักษณะการกำเนิดของวรรณคดีหรือวรรณกรรมถือว่าเป็นโครงสร้างส่วนบนซึ่งมีฐานรองรับอยู่หลายระดับ นับตั้งแต่ผู้เขียนซึ่งรวมถึงประสบการณ์และทรรศนะที่แสดงออกมาของผู้เขียน ตลอดจนภาวะความกดดันหรือแรงกระตุ้นอันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมผลักดันให้เกิดงานเขียนในลักษณะต่าง ๆ ขึ้นมา ความเป็นจริงของวรรณคดีหรือวรรณกรรมทุกเล่มที่มีทรรณะของ

ผู้เขียนสอดแทรกในงานของเขา พร้อม ๆ กับการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิต และสังคมในงานเขียนของเขาแต่ละชิ้น ภาพของสังคมปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

ธานีวัฒน์ บุญโต (2542 : ง) กล่าวว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม หรือนักเขียนในฐานะเป็นแหล่งรวมชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งนักเขียนย่อมนำไปเป็นวัตถุดิบในการเขียนเสมอ และงานเขียนจะมีลักษณะเนื้อหา รูปแบบอย่างไร ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญทางสังคมว่าขณะนั้นสภาพสังคมเป็นอย่างไร คนในสังคมประสงค์จะอ่านเรื่องราวประเภทใด ผู้เขียนก็ต้องสร้างงานนั้นเพื่อสนองความปรารถนาของผู้อ่านอยู่เสมอ อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมนั้นมีทั้งภายในและภายนอก คือ ทั้งเรื่องของรูปธรรม เช่น การแต่งกาย พฤติกรรมต่าง ๆ และอิทธิพลภายใน นั่นคือ ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่มีต่อแนวความคิดของนักเขียน เมื่อมองวรรณกรรมโดยส่วนรวมแล้วก็พบว่าวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย สังคมเปลี่ยนไปอย่างไร วรรณกรรมก็เปลี่ยนไปให้สอดคล้องกับสังคมนั้นด้วย และโดยทั่วไปแล้ว สังคมมักจะมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม สังคมมีส่วนกระตุ้นหรือบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อมให้วรรณกรรมเดินไปในทิศทางที่สังคมกำหนด ทั้งลักษณะของวรรณกรรม แนวโน้มของวรรณกรรม ตลอดจนคุณค่าหรือความไร้สาระของวรรณกรรม ก็ด้วยอิทธิพลของสังคมที่แฝงเร้นอยู่ทั้งนั้น

วิภา กงกะนันทน์ (2533 : 72) ได้กล่าวถึงสังคมและวัฒนธรรมว่า เป็นวัตถุดิบประการหนึ่งที่กวีหรือนักประพันธ์เลือกมาปรุงแต่งให้เป็นวรรณคดี สังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อวรรณคดีมาก ประการแรกคือ ผู้สร้างวรรณคดีเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ประการที่สองผู้อ่านก็เป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมจึงใกล้ชิดกันจะแยกออกจากกันไม่ได้ และเป็นเรื่องที่นักศึกษาวรรณคดีจะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ ยิ่งเมื่อพิจารณาสังคมและวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นแหล่งของวัตถุดิบแล้ว เราจะพบว่าผู้เขียนบันเทิงคดีร้อยแก้วสมัยใหม่ โดยเฉพาะผู้เขียนเรื่องสั้นและนวนิยาย มักนำวัตถุดิบมาจากวัฒนธรรมที่มีต่อตัวผู้เขียน

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2522 : 51-56) กล่าวว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมในแง่ที่สังคมเป็นผู้ให้กำเนิดนักเขียนออกมา และนักเขียนก็จะสร้างงานวรรณกรรมอีกต่อหนึ่ง ดังนั้น วรรณกรรมต่าง ๆ อย่างน้อยที่สุดก็สามารถแสดงออกซึ่งสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เป็นต้นว่าพลังการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิต และความสัมพันธ์ทางสังคม อันเรียกว่าโครงสร้างส่วนล่างของสังคม

สิทธา พินิจภูวดล และนิตยา กาญจนวรรณ (2520 : 48-49) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์ ดังนั้นจึงเป็นที่เก็บรวบรวมความคิด ความเป็นอยู่ และลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไว้ด้วยกัน วรรณกรรมจึงกลายเป็นหนังสือที่สามารถสะท้อนสภาพสังคมได้ สังคมของผู้แต่งหนังสือมีธรรมชาติเช่นไร วรรณกรรมก็มีธรรมชาติเช่นนั้น สังคมนั้นเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามเหตุการณ์อย่างไร วรรณกรรมก็กล่าวถึงเหตุการณ์อย่างนั้น เช่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้มนุษย์ในแต่ละสังคมประพฤติปฏิบัติตนต่าง ๆ กัน ผู้แต่งหนังสือที่ช่างสังเกตก็จะเลือกหาเหตุการณ์เรื่องราวจากความเป็นไปในสังคมมาผูกเป็นเรื่องขึ้น โดยตั้งจุดประสงค์ไว้ต่าง ๆ กัน บางคนผูกเรื่องขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์แต่เพียงอย่างเดียว บางคนก็ชี้ให้เห็นลักษณะที่ขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อเตือนสติคนในสังคม

สรุปได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมอย่างมากมาย วรรณกรรมมาจากชีวิตความเป็นจริง จึงมีลักษณะเหมือนกับสังคมนั้นที่ผู้อ่านได้เห็นภาพสังคมจากวรรณกรรมอย่างชัดเจน

2.1.2 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

ภาพของสังคมไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมแต่ละยุคแต่ละสมัย จึงทำให้วรรณกรรมแต่ละยุคเปรียบเทียบ กระเจกเงาที่สะท้อนภาพของสังคม ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญสำหรับวรรณกรรม

อิงอร สุพันธ์วิช (2547 : คำนำ) กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราทราบว่าเกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน แต่ส่วนใหญ่แล้ววรรณกรรมจะเป็นเครื่องสะท้อนสังคมได้ดี

ตรีศิลป์ บุญขจร (254 7 : 5) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนภาพนี้มิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคม สอดแทรกอยู่

รัฐจวน อินทรกำแหง (2539 : 28-33) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม สะท้อนถึงชีวิตมนุษย์ในสังคม วรรณคดีจึงไม่ใช่สิ่งที่สูงส่งลอยอยู่กลางเวหา แต่เป็นสิ่งที่ต้องสัมผัสกับชีวิต สะท้อนชีวิตและสรุปบทเรียนให้กับชีวิตที่มีส่วนหนุนช่วยเปลี่ยนแปลง เพื่อสิ่งที่ดียิ่งขึ้นไปของชีวิตมนุษย์ วรรณคดีจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมตามความเป็นจริง สำแดงออกซึ่งความเป็นจริงและบันทึกความเป็นจริง

บรรจง บรรเจิดศิลป์ (2527 : 81-85) กล่าวว่า การเขียนหนังสือเป็นการแสดงบทบาทสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งนักเขียนมีความตั้งใจที่จะสื่อสารกับคนอื่น ๆ และมีความมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงโลกไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเดิม ดังนั้น วรรณกรรมคือผลของท่าทีต่อโลกของนักเขียน นักเขียนจึงต้องเป็นกระเจกที่แท้จริงให้แก่สังคม โดยสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งและปัญหาที่มีอยู่ในสังคม ทั้งนี้ นักเขียนต้องเป็นทั้งผู้ถ่ายทอดเรื่องราวและแสดงทรรศนะอย่างมีจิตสำนึก

สมพร มั่นตะสูตร(2523 : 236) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมว่าวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม ในฐานะที่สังคมเป็นผู้ผลิตวรรณกรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของสังคม เช่น การเมือง การปกครอง กฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการศึกษา วรรณกรรมจึงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทั้งรูปแบบเนื้อหา เพราะจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนถูกกำหนดโดยสังคมขณะนั้น

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2522 : 78-87) ได้กล่าวว่า ในขั้นแรกของการเป็นนักเขียน นักเขียนจะเลือกเป็นกระเจกเงาให้แก่สังคมของชนชั้นใด ก็เขียนงานออกมาตามสภาพที่ตนเห็น นักเขียนจะต้องเข้าใจความจริงของชีวิตและความเปลี่ยนแปลงของสังคม การสะท้อนภาพที่มาจากความรู้สึกนึกคิดและความสำนึกของนักเขียนที่ได้รับจากสิ่งภายนอก จึงมีลักษณะที่ผสมผสานและสะท้อนอย่างมีศิลปะ ซึ่งมีความเคลื่อนไหวไปตามความจริง ฉะนั้นเมื่อนักเขียนจะผลิตงานวรรณกรรมให้มีคุณค่าแก่สังคมและมวลชนได้

สรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็น เสมือนกระจกที่แท้จริงของสังคม ซึ่งสะท้อนภาพสังคมได้ ผู้อ่านได้เห็นภาพของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมได้อย่างชัดเจน และวรรณกรรมได้สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นสังคมหลาย ๆ ด้าน

2.1.3 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

นักวิชาการได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม ได้ดังนี้

ตรีศิลป์ บุญขจร (254 7 : 7) กล่าวว่า วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โน้มน้าวจิตใจ ผู้อ่านแล้ว ยังเป็นผู้มีทรรศนะกว้างไกลกว่าธรรมดา อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมนั้นมีทั้งด้าน อิทธิพลภายนอกและอิทธิพลภายใน

รัฐฤทัย สัจจพันธ์ (2538 : 49) กล่าวว่า นวนิยายอันเป็นผลผลิตทางวรรณกรรมของ สังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะผู้เขียนวรรณกรรมทำบทบาทพร้อม ๆ กันอยู่สองประการ ประการแรก ในฐานะผู้ผลิตวรรณกรรม ประการที่สอง ในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของ สังคม ฉะนั้น นวนิยายมีเนื้อหาสาระและความคิดอันดูดซับมาจากสังคม ทั้งนี้เพราะแม้ว่านวนิยาย จะเกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เขียน โครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละคร ผู้เขียนสมมุติคิดเองขึ้น ก็ตาม แต่ผู้อ่านก็ได้ถ่ายแบบมาจากบุคคลและพฤติกรรมที่เกิดขึ้น จริงในสังคมตามช่วงเวลาที่ยังเขียน นอกจากนี้ นวนิยายรวมทั้งเรื่อง และวรรณกรรมปัจจุบันในรูปแบบอื่น ๆ เป็นวรรณกรรมที่คนนิยม อ่านเพราะให้ความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์ ตรึงใจผู้อ่านให้ฝันไปกันจิน ตนาการของผู้เขียน ฉะนั้น นวนิยายจึงมีบทบาทต่อสังคม และมีความผูกพันกับสังคมอย่างลึกซึ้ง

ยุรฉัตร บุญสุนิต (25 30 : 144) กล่าวว่า วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลทาง ความคิด ค่านิยม รวมถึงความรู้สึกตามอุดมคติของนักเขียน วรรณกรรมของนักเขียนผู้นั้นก็จะมี บทบาทในสังคมมากขึ้น นักเขียนเองก็มีโอกาสที่จะแสดงความคิดของตนเองมากขึ้นเช่นกัน และสิ่งนี้เองคือ อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

เจตนา นาควัชระ (2521 : 13-17) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นสิ่ง ที่ผูกพันกับสังคม และเป็นสมบัติร่วมของทุกยุคทุกสมัยทุกถิ่น ฉะนั้น การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม ซึ่งเป็น แหล่งกำเนิดของวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ได้แสดงความคิด ปรัชญา ตลอดจนความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมรวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ด้วย

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2514 : 227) กล่าวว่า วรรณคดีมิใช่มีแต่เพียงความงามไพเราะ เพื่อสนองความปรารถนาของมนุษย์ในด้านความงามและมีใช้เพียงชักนำให้เราเห็นธรรมชาติและชีวิต เป็นสิ่งที่น่าพิศวงเท่านั้นไม่ได้ วรรณคดียังเผยให้เราเห็นนำเราเข้าไปใกล้ชิดกับชีวิตด้านต่าง ๆ จาก สายตาของบุคคลพิเศษจำพวกหนึ่ง ที่ได้เคยประสบหรือได้รู้ได้เห็นชีวิตด้านนั้น ๆ และมีทรรศนะอัน ลึกซึ้งมองเห็นความสำคัญของชีวิตเช่นนั้นมากกว่าคนธรรมดา นอกจากนั้น ยังมีความสามารถพิเศษที่ จะชวนให้เราคิดและรู้สึกอย่างเดียวกับเขาด้วยวรรณคดีก็คือชีวิตนั่นเอง

สรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์ เป็นที่รวบรวมความคิด ความเป็นอยู่ และ ลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และวรรณกรรม ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งในระดับสังคมของผู้อ่าน ประเทศ และโลก มีบทบาท

ในการชี้แนะแนวทางให้กับคนในสังคมตลอดมา เพราะฉะนั้น จึงสรุปว่าวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กัน วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม สะท้อนถึงชีวิตมนุษย์ในสังคม เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมตามความเป็นจริง สำแดงออกซึ่งความเป็นจริง และบันทึกความเป็นจริง

2.2 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยาย

นวนิยายเป็น วรรณกรรม ประเภทหนึ่งของวรรณกรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญ ปัจจุบันคนที่อ่านนวนิยาย มีจำนวนมากมาย ผู้อ่านที่ชอบอ่านนวนิยายเพราะ ได้รับความสนุกสนานและความเพลิดเพลิน ขณะเดียวกัน นวนิยายมีประโยชน์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสังคมในหลาย ๆ ด้าน มีนักวิจารณ์และนักวิชาการหลายคนให้แนวคิดที่เกี่ยวกับนวนิยาย มีสาระโดยสรุปดังนี้

2.2.1 ลักษณะของนวนิยาย

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543 : 178-182) ได้อธิบายลักษณะของนวนิยายโดยเปรียบเทียบลักษณะของเรื่องสั้น สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ขนาด นวนิยายมักมีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้น แต่จะมีขนาดยาวเพียงใดนั้น ย่อมอยู่กับความพอใจของผู้เขียนเป็นสำคัญ นักเขียนบางคนกล่าวว่า ขนาดที่พอเหมาะควรมีจำนวนคำประมาณ 65,000-75,000 คำ แต่ก็ไม่ถึงเป็นกฎตายตัวเสียทีเดียว

2. แนวคิด นวนิยายจะมุ่งแสดงแนวคิดของเรื่องไว้หลายแนว เพราะผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของชีวิต ของโลก และมีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แนวคิดในนวนิยายแบ่งเป็นสองประเภท คือ ความคิดหลักของเรื่องทั้งเรื่อง เรียกว่าแนวคิดเอก (Major theme) และความคิดที่ปรากฏในแต่ละตอนของเรื่อง เรียกว่าแนวคิดรอง (Minor theme)

3. โครงเรื่อง นวนิยายมีโครงเรื่องกว้างขวางและซับซ้อนกว่าเรื่องสั้น เพราะนวนิยายมุ่งแสดงเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดกับตัวละครทุกตัว ในสถานที่ทุกแห่งโดยละเอียด จึงมีผลทำให้ผู้อ่านได้แนวคิดหลายแง่หลายมุมตามมาด้วย ผู้แต่งจำเป็นต้องอาศัยวิธีการสร้างโครงเรื่องย่อยๆ ให้แทรกซ้อนอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ และมีวิธีเชื่อมโครงเรื่องย่อยให้สัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับโครงเรื่องใหญ่ด้วย จึงกล่าว่านนวนิยายส่วนใหญ่จะมีโครงเรื่อง 2 ประเภท คือ โครงเรื่องใหญ่ (Main Plot) กับโครงเรื่องย่อย (Sub Plot)

4. ตัวละคร มีจำนวนมากมาย นวนิยายไม่ได้จำกัดตัวละคร ทั้งในส่วนที่เป็นตัวละครเอกและตัวละครประกอบ สุดแต่ผู้แต่งจะเห็นว่าเหมาะสม แต่ตัวละครจะต้องมีบทบาทสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและมีลักษณะสมจริงเสมอ

5. บทสนทนา นวนิยายมีบทสนทนาขนาดยาวกว่าเรื่องสั้นและมีเนื้อหาที่กว้างขวางกว่า เพราะนวนิยายไม่มีขีดจำกัดเรื่องความยาว การทำบทสนทนาในนวนิยายไม่ได้มีประโยชน์ต่อเนื้อเรื่องและผู้อ่านเท่านั้น

6. ฉากในนวนิยายจะมี ความแตกต่างจากฉากในเรื่องสั้นอย่างเห็นได้ชัดทั้งในด้านปริมาณ ขนาด บทบาท และหน้าที่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประการแรก นวนิยายไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความยาวอย่างเรื่องสั้น ฉากในนวนิยายจึงมีปริมาณได้มากกว่าฉากในเรื่องสั้น ประการที่สองนั้นเป็น

เพราะว่า ผู้แต่งนวนิยายต้องการจะให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆอย่างกว้างขวางและได้รู้จักสถานที่ต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกแห่งทุกมุมไปพร้อมกันด้วย จึงมีผลทำให้ฉากในนวนิยายมีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้น

7. บรรยากาศในนวนิยายนับว่ามีความสำคัญพอ ๆ กับเนื้อเรื่องเพราะบรรยากาศที่ดีจะช่วยให้นวนิยายดำเนินเรื่องไปได้อย่างมีรสชาติ เห็นภาพ ชวนอ่าน และช่วยทำให้เรื่องมีความยาวขึ้นด้วย

นอกจากนี้ ลัดดา ปานุทัย (2530 : 572) ได้สรุปลักษณะของนวนิยาย เพิ่มเติมว่าจะพรรณนายืดยาวเท่าใดก็ได้ ผู้เขียนไม่จำเป็นต้องประหยัดคำ นอกจากนี้ นวนิยายยังมีเหตุการณ์หลาย เหตุการณ์และมีหลายอารมณ์ จึงมีฉากจำนวนมากและระยะเวลาในท้องเรื่องยาวนาน

สรุปได้ว่า ลักษณะของนวนิยายคือ ขนาด ที่พอเหมาะควรมีจำนวนคำประมาณ 65,000-75,000 คำ แนวคิดประกอบด้วยแนวคิดเอกและแนวคิดรอง โครงเรื่องกว้างขวางและซับซ้อน จำนวนตัวละครไม่จำกัด บทสนทนา มีเนื้อหากว้างขวางและไม่จำกัดความยาว มีฉากมากมาย และมีหลากหลายเหตุการณ์หลายอารมณ์

2.2.2 คุณค่าของนวนิยาย

จากการศึกษาคุณค่าของนวนิยาย มีสาระสำคัญดังนี้

พิทยา ว่องกุล (2540 : 1) อธิบายคุณค่าของวรรณกรรม เมื่อนวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งแล้ว นวนิยายจึงมีคุณค่าเช่นเดียวกัน คือ วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ชาติที่เจริญแล้วทุกชาติจะต้องมีวรรณกรรมเป็นของตนเอง และวรรณกรรมจะมีมากหรือน้อย ดีหรือเลวก็แล้วแต่ความเจริญองงามแห่งจิตใจของชนในชาตินั้น ๆ วรรณกรรมเป็นเครื่องชี้ให้รู้ว่า ชาติใดมีความเจริญทางวัฒนธรรมสูงแค่ไหนและยุคใดมีความเจริญสูงสุด ยุคใดมีความเสื่อมลง เพราะฉะนั้นวรรณกรรมแต่ละชาติ จึงเป็นเครื่องชี้วัดได้ว่า ยุคใดจิตใจของประชาชนในชาติ มีความเจริญหรือเสื่อมอย่างไร ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิดถ่ายทอดจินตนาการและแสดงออกซึ่งศิลปะอันประณีตงดงาม การศึกษาหรืออ่านวรรณกรรม รวมถึงนวนิยาย แต่ละเรื่องทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ของยุคสมัยที่ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนผ่านมุมมองของตนออกมา รวมทั้งทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่มิต่อสภาพการณ์เหล่านั้นด้วย ดังนั้นวรรณกรรมซึ่งรวมถึงนวนิยายจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์แทบทุกด้านอาจกล่าวได้ว่า สังคมมนุษย์ที่เจริญมีอารยธรรม และเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวรรณกรรมทั้งสิ้น

รินฤทัย สัจจพันธ์ (2538 : 49) กล่าวว่า นวนิยายเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมอ่านแพร่หลายมากกว่าหนังสือประเภทอื่น ๆ เกือบทุกคนที่อ่านหนังสือออกมักจะเคยอ่านนวนิยายไม่ประเภทใดก็ประเภทหนึ่งมาทั้งนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะนวนิยายมีคุณค่าแก่ผู้อ่าน โดยสนองจิตวิทยาของผู้อ่านได้หลายอย่าง เรื่องจินตนาการ ความฟุ้งฝันและความเป็นไปไม่ได้ในชีวิตจริง เช่น นางเอกสวย พระเอกหล่อรวย สมกันราวกับกิ่งทองใบหยก ความร่ำรวยขนาดเศรษฐีนักแบงค์อย่างเสียกิมหงวนในเรื่องชุดสามเกลอ หรือความบังเอิญอันทำให้สมหวังต่าง ๆ นอกจากนี้ นวนิยายก็เป็นเครื่องสนองอารมณ์ของผู้อ่าน หรือแม้การได้อ่านถึงชีวิตของคนที่ถูกขย้ากว่าตน ก็เป็นเครื่องปลอบประโลมใจ สร้างพลังใจให้รู้สึกเข้มแข็งขึ้นเพราะรู้ว่ามิคนที่ลำบากกว่า การอ่านถึงชีวิตที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ความผันผวนของชีวิต ก็ทำให้เรียนรู้ความเป็นอนิจจัง ทำให้ปลงตก เรียนรู้และยอมรับชีวิตเป็นเช่นนี้เอง

เกิดพลังใจในการเผชิญหน้ากับความเป็นจริง ไม่ท้อถอยเปล่าเปลี่ยวเพราะรู้สึกว่ามีเพื่อนร่วมชะตากรรมเดียวกัน เป็นต้น นวนิยายจึงสนองอารมณ์ของผู้อ่านด้วยประการต่าง ๆ ดังนี้ ทำให้นวนิยายเป็นหนังสือที่มีผู้นิยมอ่านมาก ยิ่งนวนิยายเรื่องใดให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์แก่ชีวิต ชี้นำให้เห็นความเป็นจริงในแง่มุมต่าง ๆ ก็ย่อมเป็นนวนิยายที่มีคุณค่าและคงทนต่อกาลเวลายิ่งขึ้น

ธวัช บุนนาค (2527 : 10-11) กล่าวว่า คุณค่าของวรรณกรรม ซึ่งหมายถึงคุณค่าของนวนิยายแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. คุณค่าต่อปัจเจกบุคคล คือวรรณกรรมให้สาระประโยชน์ต่อบุคคลอันเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมโดยส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกทักษะ ได้แก่ส่งเสริมปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และฝึกทักษะในการอ่าน ส่งเสริมในการเรียนรู้ทางด้านภาษา และช่วยให้มีโอกาสฝึกทักษะ ส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ วรรณกรรมยังให้ความบันเทิงใจ โดยให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนานไปตามเนื้อเรื่อง ผู้อ่านจะเกิดความสะเทือนใจ สะเทือนอารมณ์ ทั้งอารมณ์รัก โกรธ แค้น สงสาร และสมใจ เป็นต้น รวมทั้งได้ฝึกไปกับท้องเรื่อง วรรณกรรมยังมีคุณค่าด้วยประเทืองปัญญาที่ชี้ให้เห็นสภาพของชีวิตมนุษย์ในสังคม ให้ประสบการณ์จำลองชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ชีวิตที่สมบูรณ์พูนสุข ยากแค้น อับเฉา ถูกกดขี่ จอแจ อารักขาอับโชค เป็นต้น รวมทั้งได้ทำให้ผู้อ่านมีมโนทัศน์ (Conception) ต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม

2. คุณค่าต่อการสร้างสรรค์สังคม วรรณกรรมมีส่วนให้ความสำคัญของสังคม หรือมโนทัศน์ร่วมของสังคม โดยวิธีเสนอแนวคิดต่อผู้อ่านโดยส่วนรวม เป็นการปลูกฝังทัศนคติต่อสังคมแก่ผู้อ่าน และมีกลวิธีในการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นพ้องกับแนวคิดที่ผู้ประพันธ์เสนอมาในรูปแบบวรรณกรรม หรือให้ผู้อ่านเลือกรูปแบบของสังคมตามทรรศนะของตนเองรวมมากับการบันเทิงใจในวรรณกรรมด้วย ซึ่งเป็นตัวเร่งเร้า ส่งเสริมให้ผู้อ่านอันเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมยอมรับแนวคิดเหล่านั้น และมีมโนทัศน์ร่วมต่อสังคมในด้านกฎเกณฑ์ต่อสังคม อันได้แก่ ศีลธรรม กรอบจารีตประเพณี และธรรมเนียมต่าง ๆ การมีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น มีมโนทัศน์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยวรรณกรรมได้เสนอแนวคิดร่วมของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมโดยไม่หยุดนิ่ง เพื่อไปสู่สภาพของสังคมมนุษย์ที่ดีกว่า นอกจากวรรณกรรมยังเสนอแนวคิดร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สภาพที่ดีกว่า และชะลอการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่สภาพชีวิตเลวลง หรือชะลอการเปลี่ยนแปลงที่คนเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งพยายามผลักดันให้เป็นไปแต่ไม่ใช้มโนทัศน์ร่วมของสังคม ผู้เขียนยังเสนอแนะ เร่งเร้ามโนคติของปัจเจกบุคคลให้พยายามปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาทางด้านสังคมอันไม่เคยหยุดนิ่ง

ดังนั้นหากเปรียบเทียบกัน คุณค่าของนวนิยายทั่วไปก็คือการให้ 'ประสบการณ์เทียม' คนเราทั่ว ๆ ไปน้อยคนนักจะมีประสบการณ์โดยตรงอย่างกว้างขวางและมากประเภท ประสบการณ์เรามักซ้ำและแคบ ยิ่งชีวิตราบรื่นเท่าใด ประสบการณ์ก็ยิ่งน้อยอารมณ์ต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยได้ผ่าน เช่น คนในฐานะกลาง ๆ ย่อมไม่เคยทราบว่า ความกระวนกระวายอันมาจากความหิวเป็นอย่างไร ความวิตกกังวลในปัญหาว่ามือหน้าจะได้กินหรือไม่ เป็นอย่างไร หรือคนที่มีชีวิตสมรสที่ทรามานจิตใจ เช่น หญิงที่มีทรัพย์สินสมบัติมาก มีสามีที่แสดงให้เห็นว่าอยู่ด้วยเพราะเห็นแก่สมบัติ ประสบการณ์ที่กล่าวมานี้จะเกินแค่คนไม่กี่คน แต่ก็มีความสำคัญในชีวิตของสังคม คนที่รู้จักอ่านนวนิยายย่อมมีประสบการณ์เทียม ได้ผ่านอารมณ์ต่าง ๆ ที่ไม่อ่านไม่ได้ผ่าน จึงมีความรู้เรื่องชีวิตดีกว่าคนที่ไม่ได้อ่าน

นอกจากประสบการณ์แล้ว ผู้ที่อ่านนวนิยายย่อมจะมีความรู้ทางภาษามากกว่าคนที่ไม่อ่าน เพราะนักแต่งนวนิยายจะต้องสรรหาสำนวนและถ้อยคำที่ไม่ซ้ำคืด ๆ มาใช้ เพราะนักแต่งย่อมเลือกบรรยายและพรรณนาสิ่งที่น่าสนใจ มีแง่มุมที่จะต้องชี้ให้เห็นเด่นชัด หรือให้ผู้อ่านเกิดความคิดแปลกไปจากที่มีอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน ถ้อยคำสำนวนในนวนิยายจึงต้องมีความหมายมีรสยิ่งกว่าภาษาที่ใช้ทั่ว ๆ ไป (พิน น้าพราย. 2525 : 5)

สรุปได้ว่า นวนิยายมีคุณค่าต่อมนุษย์และสังคม ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลิน ความรู้ทางภาษา ประสบการณ์ต่าง ๆ มีคุณค่าที่สร้างสรรค์สังคมโดยปลูกฝังทัศนคติต่อสังคมแก่ผู้อ่าน และมีกลวิธีในการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้อ่านอันเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมยอมรับแนวคิดเหล่านั้น และมีมีโนทัศน์ร่วมต่อสังคมในด้านกฎเกณฑ์ต่อสังคม

2.3 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณกรรมเยาวชน

วรรณกรรมเยาวชนเป็นวรรณกรรมที่เขียนขึ้นมาเพื่อให้เยาวชนอ่าน เป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับเยาวชน สตรีญา นาชัย (2545: 12) กล่าวถึงเยาวชนว่า เยาวชนเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต ทั้งด้านสมอง จิตใจ อารมณ์และร่างกาย เป็นวัยที่สำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องต้องร่วมกันพัฒนาให้เยาวชนมีคุณภาพเพื่อไปพัฒนาประเทศในอนาคต นอกจากจะมุ่งพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงแล้ว การพัฒนาทางด้านสติปัญญาก็เป็นสิ่งสำคัญ ปัจจัยที่จะช่วยในการพัฒนาด้านนี้ คือ วรรณกรรมที่เหมาะสม การที่เด็กและเยาวชนได้อ่านหนังสือที่ดีเหมาะสมกับวัยทั้งเป็นหนังสือที่สนุก ย่อมทำให้เยาวชนรักการอ่าน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

2.3.1 ลักษณะของวรรณกรรมเยาวชน

เพราะเป็นวรรณกรรมเยาวชน วรรณกรรมที่เขียนขึ้นมาต้องเป็นวรรณกรรมที่เหมาะสมกับวัยเยาวชน เพราะฉะนั้น จึงมีลักษณะที่แตกต่างกับวรรณกรรมทั่วไป ซึ่งมักจะเป็นวรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่

วินัย รอดจ่าย (2534 : 12-13) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชนตรงกับบัญญัติจรรยาบรรณว่าหนังสือประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชนทุกชนิดและทุกอายุ มีสิ่งที่แสดงบุคลิกลักษณะเฉพาะดังนี้

1. ความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน คือรูปแบบของเรื่องไม่เป็นวิชาการ ทั้งด้านสำนวนและการดำเนินเรื่องแม้ว่าจุดมุ่งหมายของเรื่องจะเป็นแนววิชาการก็ตามสิ่งที่นำมาพิจารณา ก็คือมีโครงเรื่องที่นำตื่นเต้น สนุกสนาน น่าสนใจ ตัวละครดำเนินเรื่องตามที่วางไว้ พฤติกรรมตัวละครสอดคล้องกัน มีแก่นเรื่องที่ต้องการจะบอกเล่า

2. รูปแบบของภาษา มีการสร้างสรรค์สำนวนโวหารที่นำมาใช้ในงานบันเทิงคดี ภาษาที่ใช้จำเป็นต้องเลือกสรรให้เหมาะสมกับเรื่องที่นำมาเขียน เช่น ต้องมีบทบรรยายที่เข้าใจง่ายเห็นภาพพจน์ บทสนทนาซึ่งจะช่วยให้รู้จักบุคลิกลักษณะของตัวละคร มีความสมจริงและมีเหตุผล

3. ภาพประกอบเรื่อง งดงาม ชัดเจน เสริมเรื่องให้น่าอ่าน กล่าวกันว่าภาพประกอบที่ดีสามารถช่วยให้เป้าหมายของเรื่องดำเนินไปได้ดีกว่าตัวเรื่อง เพราะฉะนั้นการทำภาพประกอบเรื่องหนังสือเด็กและเยาวชนประเภทบันเทิงคดีจึงมีความหมายอย่างมาก

ปราณี เชียงทอง (2525 : 3) กล่าวถึงลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ดีว่า วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กควรตรงกับความสนใจของเด็ก เช่น ต้องเป็นเรื่องสนุก ส่งเสริมจินตนาการ ส่งเสริมให้ความมั่นใจ สนองอารมณ์ที่ปรารถนา ส่งเสริมความรู้ นอกจากนี้เค้าโครงเรื่องไม่ควร ซับซ้อน มีแนวคิดชัดเจน ส่วนสำนวนภาษา ต้องเป็นภาษาง่ายๆ ตรงไปตรงมา ภาพประกอบต้องเป็น ภาพที่มีความรู้สึก มีชีวิต มีความเคลื่อนไหว และมีรูปลักษณะภายนอกเป็นที่น่าสนใจ

นอกจากนั้น รัฐจวน อินทรกำแหง (2517 : 115) กล่าวว่าลักษณะหนังสือ ที่ดีสำหรับ วัยรุ่นที่ดีมีดังนี้

1. ตัวละครอยู่ในวัยรุ่น และควรสร้างความน่าสนใจ มีคุณค่าทางด้านอารมณ์เหมือน เป็นคนจริงๆ จนรู้จักเหมือนเป็นเพื่อนเป็นพี่น้องและเกิดความรู้สึกร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตัวละครนั้นด้วย
 2. การดำเนินเรื่อง ควรเป็น ไปอย่างรวดเร็ว ไม่อ้ออิ่ง โดยเฉพาะนวนิยายสำหรับ วัยรุ่นชาย ขนาดไม่ยาวเกินไป
 3. วิธีการนำเสนอเรื่องชวนอ่าน ไม่ควรถูกซับซ้อนโดยไม่จำเป็น มีเค้าโครงเรื่องที่รัดกุม และสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผล
 4. การพรรณนาหรือการบรรยาย มองเห็นภาพพจน์ แต่ไม่เยิ่นเย้อ และไม่มีมากจน เกินความจำเป็น เพราะวัยรุ่นสนใจอ่านบทสนทนามากกว่าการพรรณนาและการบรรยาย
 5. สำนวนภาษาอยู่ในสมัยของวัยรุ่น แต่ก็เกลี้ยงเกลาละเมียดละไม สั้น ชัดเจนให้ เหมาะสมกับตัวละคร
 6. มีแนวคิดที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง ซึ่งผู้อ่านจะสามารถจับได้ไม่ยากเกินไป
 7. มีความสมจริงเกี่ยวกับชีวิตจนวัยรุ่นไม่รู้สึกว่า ถูกหลอกให้อ่านเรื่อง “เล่น ๆ”
- ดังที่ขึ้นบนกล่าวถึง สรุปได้ว่าลักษณะของวรรณกรรมเยาวชน คือ เป็นวรรณกรรมที่ สนุกสนานและเป็นวรรณกรรมที่มีขนาดสั้น ผู้เขียนใช้สำนวนที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และใช้ภาษาที่ เหมาะสมกับเยาวชน มีเนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ มีแนวคิดแจ่มแจ้ง มีเด็กวัยรุ่นเป็นตัวละครดำเนินเรื่อง และแก้ไขปัญหา และสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นภาพต่าง ๆ ของสังคมได้ อย่างเช่น ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ด้านเยาวชน เป็นต้น

2.3.2 คุณค่าของวรรณกรรมเยาวชน

วรรณกรรมเยาวชนเป็นประเภทหนึ่งของวรรณกรรม เพราะฉะนั้น วรรณกรรมเยาวชน ก็จะมีนักวิชาการได้อธิบายคุณค่าหลายด้านเหมือนวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ

สมพร จารุณี (2541 : 35-44) ได้กล่าวถึงคุณค่าที่พึงมีในวรรณกรรมสำหรับเด็กและ เยาวชน คือ

1. คุณค่าในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้เรื่อง การใช้ภาษาจากวรรณกรรมได้ตั้งแต่ในวัยก่อนการเรียนรู้ จนกระทั่งเติบโตขึ้นจากการอ่านสังเกต ภาพประกอบ คำอธิบายสั้น ๆ คำคล้องจองจนถึงคำศัพท์ต่าง ๆ ในขั้นที่สูงขึ้นตามวัยของผู้อ่าน
2. คุณค่าในด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญา อันประกอบไปด้วย การสังเกต การเปรียบเทียบ การจัดกลุ่มหรือจัดประเภท การจัดลำดับ การสรุปความ การนำความรู้ ไปใช้ และการวิพากษ์วิจารณ์

3. คุณค่าในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เมื่อเด็กและเยาวชนได้อ่านวรรณกรรมที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับชีวิตของตน จะทำให้เด็กและเยาวชนมีความเข้าใจคนอื่น เข้าใจตนเอง นับถือตนเอง และรู้จักที่จะยอมรับและนับถือคนอื่นด้วย

4. คุณค่าในด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เด็กและเยาวชนจะรู้จักบทบาทของตนเองและผู้อื่นในสังคม อีกทั้งเรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธ์ภาพกับสมาชิกในครอบครัวเป็นอันดับแรก แล้วจึงค่อยขยายสู่เพื่อน ๆ ในโรงเรียนและบุคคลอื่น ๆ ในสังคมต่อไปเมื่อได้อ่านวรรณกรรมที่ดี

รพีพร ชังธาดา (2531 : 6-7) สรุปคุณค่าของหนังสือสำหรับเยาวชนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดความพร้อมในการอ่าน
2. ช่วยให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแตกฉาน
3. ช่วยเสริมทักษะในการอ่านซึ่งเป็นสื่อนำไปสู่การแสวงหาความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ
4. ช่วยให้ได้รับความบันเทิงเพลิดเพลินใจ
5. ช่วยเสริมสร้างบุคลิกลักษณะ นิสัย ค่านิยม ทศนคติ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามให้กับเยาวชน
6. ให้ข่าวสาร ความรู้ ความคิด และคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกต้อง
7. ช่วยลับสมองและส่งเสริมเชาวน์ปัญญา
8. ช่วยให้เยาวชนเข้าใจตัวเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสิ่งแวดล้อม และสิ่งที่ผ่านมาในอดีต
9. ช่วยให้เกิดโลกทัศน์กว้างไกล มีความรอบรู้ทันโลกทันเหตุการณ์
10. ช่วยเสริมสร้างให้เยาวชนมีความรู้สึกมั่นคงในชีวิต มีความหวังในชีวิต มองเห็นทางออกของปัญหา
11. ช่วยเสริมสร้างให้มินิสัยรักการอ่านอ่านหนังสือเป็น และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
12. ช่วยสนองความต้องการและความสนใจของเยาวชน
13. ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและสร้างศรัทธาในเอกลักษณ์ของชาติให้แก่เยาวชน
14. ช่วยให้เห็นคุณค่าของความเป็นชาติ และสถาบันที่สำคัญของชาติ
15. ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้กับเยาวชน
16. เป็นแหล่งบันเทิงใจให้เยาวชนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

นอกจากนี้ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 19) กล่าวว่า หนังสือเป็นสื่อช่วยพัฒนาเด็ก ความคิดของเด็กให้กว้างขวาง ฉลาดรอบรู้ เสริมจินตนาการ ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ หนังสือจะเป็นอุปกรณ์การเรียนที่ดีให้กับเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกเรียน เพิ่มพูนประสิทธิภาพความรู้ความสามารถทางสติปัญญา ทำให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ เป็นเครื่องช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นการให้อาหารทางสมองกับเด็ก

สรุปได้ว่าคุณค่าของวรรณกรรมช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในหลากหลายด้าน เช่น ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ส่งเสริมพัฒนา การทางบุคลิกภาพ และส่งเสริมพัฒนาการอ่านของเยาวชน เป็นต้น

2.4 ความรู้เกี่ยวกับการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

วรรณกรรมเยาวชนมีบทบาทสำคัญสำหรับการส่งเสริมการอ่าน เป็นอาหารทางจิตใจสำหรับเยาวชน เพราะฉะนั้น สังคมจึงมีความต้องการที่จะจัดการประกวดขึ้นเพื่อชื่นชมและส่งเสริมวรรณกรรมเยาวชนที่มีคุณภาพและสามารถเกิดประโยชน์มากมายต่อเยาวชน

2.4.1 ความเป็นมาของการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงใช้พระนามแฝง "แว่นแก้ว" ในพระราชนิพนธ์วรรณกรรมเยาวชนเปี่ยมคุณภาพ "แก้วจอมแก่น" และ "แก้วจอมขน" เด็กและเยาวชนอ่านแล้วชื่นชอบมาก รวมทั้งได้เรียนรู้ ซึมซาบสิ่งดี ๆ ต่อการพัฒนาตนเอง จึงเป็นสิริมงคลและเกียรติประวัติยิ่งทั้งต่อบริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัดและโครงการประกวดนี้ ที่ทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชานุญาตให้บริษัทอัญเชิญพระนามแฝง "แว่นแก้ว" มาเป็นชื่อรางวัลตามกราบบังคมทูลขอพระราชทานของบริษัท ฯ

ทั้งนี้ บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพคนไทยเป็นเรื่องที่ภาครัฐและเอกชนต้องร่วมกันวางนโยบายและดำเนินการในระยะยาว นโยบายสำคัญสองประการที่ภาคเอกชนสมควรทำและสามารถมีส่วนช่วยผลักดันได้นั้นก็คือ การร่วมส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมการอ่าน รวมทั้งช่วยสร้างสรรค์ให้มีหนังสือคุณภาพดีที่หลากหลายจำนวนมากพอต่อผู้อ่านทุกระดับอายุ บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด เชื่อว่านโยบายทั้งสองประการนี้จะเป็นแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทยได้

การปลูกฝังพัฒนาให้รักการอ่านควรเริ่มตั้งแต่เด็ก ขณะเดียวกัน การสร้างสรรค์หนังสือที่เหมาะสมมีคุณภาพ กระตุ้นให้เยาวชนใฝ่รู้ รักการอ่าน ก็เป็นพื้นฐานที่สำคัญเช่นกัน บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด จึงได้ร่วมส่งเสริมจัดโครงการประกวดวรรณกรรมสำหรับเยาวชน รางวัล "แว่นแก้ว" ครั้งที่ 8 ประจำปี 2554 ในงานเขียน 2 ประเภท (พรชัย จันทโสภ. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

2.4.2 เกณฑ์การประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทนวนิยาย

พรรณทิตา ปานเอี่ยมเกณฑ์ (2554 : ภาคผนวก) ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของ บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัดว่า การประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทนวนิยายสำหรับเยาวชนอายุ 12-18 ดังนี้

1. ลักษณะงานเขียนเป็นนวนิยายสำหรับเยาวชน โดยต้องมีองค์ประกอบของนวนิยายคือ

1.1 โครงเรื่อง

1.2 แก่นเรื่อง (แนวคิดหลัก แนวคิดย่อย)

1.3 การสร้างตัวละคร

1.4 การดำเนินเรื่อง

2. เนื้อหาสาระเหมาะแก่เยาวชน ส่งเสริมจินตนาการ หรือสะท้อนภาพชีวิตสังคมไทย

3. เนื้อเรื่องมีอรรถรสชวนอ่าน และมีคุณค่าในเชิงวรรณศิลป์ จริยธรรม

4. สำนวนภาษาสละสลวย กระฉ่างชัด และมีความเหมาะสม

5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และช่วยพัฒนาเยาวชนในด้านต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วมุ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดผลงานวรรณกรรมเยาวชน ซึ่งเขียนโดยคนไทยเพิ่มมากขึ้น และมีเกณฑ์ที่รายละเอียดสำหรับงานวรรณกรรมเยาวชนที่เข้าประกวด เพื่อให้แน่ใจว่างานวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลมีคุณค่าต่อผู้อ่านอย่างแน่นอน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมได้มีผู้กล่าวไว้หลายคน ดังนี้

ขวัญฤทัย นันท์ธนะวานิช (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงเหนือและภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ผู้หญิงเหนือจากตัวละครเอกหญิงในด้านลักษณะทางกายภาพและลักษณะนิสัยและพฤติกรรม เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม จากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย ผู้วิจัยได้ศึกษา 17 คนที่เป็น ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายจำนวน 12 เรื่องโดยวิเคราะห์ลักษณะทาง กายภาพและลักษณะนิสัยและพฤติกรรม เวลาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้แต่งที่อยู่ในช่วงที่หนึ่ง คือ พ.ศ.2493-พ.ศ.2517 นั้น บรรยายความงามของผู้หญิงเหนือโดยเปรียบเทียบกับความงามของธรรมชาติ เป็นความงามที่เน้นเกี่ยวกับลักษณะเผ่าพันธุ์ และมีการถ่ายทอดความงามแบบอุดมคติของตัวละครเอกผู้หญิง ซึ่งเห็นได้จากลักษณะทางกายภาพของตัวละครเอกหญิงที่เป็นผู้หญิงเหนือในยุคต่อ ๆ มา ส่วนในด้านลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ผู้แต่งจะเน้นให้เห็นถึงความใสซื่อบริสุทธิ์ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ทันคน มองโลกในแง่ดี หัวอ่อน ซึ่งเป็นข้อบกพร่องของตัวละครเอกหญิง แต่มีผู้แต่งคนหนึ่งคือสุวรรณี สุคนธา ที่กล่าวถึงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครสมจริงมากขึ้น โดยให้ตัวละครมีความต้องการทางเพศ ไม่รักนวลสงวนตัว ไม่ยึดมั่นในความรัก เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือทำให้เห็นลักษณะเฉพาะของสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึง ค่านิยม สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเหนือโดยเฉพาะสถานภาพและบทบาทของภรรยาที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอถึงหน้าที่ของภรรยาที่ดีที่พึงปฏิบัติต่อสามีหรือแม่แต่นำเสนอถึงสิทธิที่ภรรยาหลวงควรได้รับในกรณีที่มีภรรยาน้อย หรือแม่แต่การลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องสิทธิของตัวเองที่ต้องตกเป็นภรรยาทาสของสามี หรือเป็นเพียงช่างเท้าหลังที่ต้องคอยก้าวตามสามีอยู่ตลอดเวลา ผู้แต่งยังแฝงทรรณะเกี่ยวกับการยึดมั่นในศักดิ์ศรีของผู้หญิง เพราะผู้หญิงเริ่มแสดงออกในการคบหาหรือต้องการเป็นภรรยาน้อยเพียงเพราะต้องการมีหน้ามีตาในสังคม ผู้หญิงจึงยอมแลกด้วยร่างกาย เงินทอง ให้แก่ผู้ชายที่คิดว่าจะสามารถให้สิ่งเหล่านั้นได้ อีกทั้งผู้แต่งยังแฝงทรรณะเกี่ยวกับความรัก และสื่อให้เห็นว่าคนเหนือถูกดูถูกว่าเป็นคนลาว เพราะกินปลาร้า พูดภาษาลาว และผู้หญิงเหนือเป็นผู้หญิงใจง่าย ไม่รักนวลสงวนตัว ผู้แต่งจึงพยายามเขียนเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดโดยเฉพาะกับคนกรุงเทพฯ ให้เข้าใจเกี่ยวกับผู้หญิงเหนือเสียใหม่

จุไรรัตน์ โสพิพัฒน์ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานในบันเทิงคดีของ ลาว คำ หอม มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานในบันเทิงคดีของ ลาว คำหอม ผลการศึกษาพบว่า บันเทิงคดีของ ลาว คำหอม สะท้อนภาพชีวิตของชาวอีสาน 5 ด้าน

ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชาวอีสานประสบกับปัญหาความยากจน ปัญหาการไร้ที่ดินทำกิน ปัญหาภาวะหนี้สิน และปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ ด้านการศึกษาพบว่า ชาวอีสานขาดโอกาสทางการศึกษา และขาดบุคลากรทางการศึกษา ด้านการเมืองการปกครองพบว่า ชาวอีสานต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน และปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล ด้านศาสนาพบว่า ชาวอีสานส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ยึดมั่นในประเพณีอันดีงาม และด้านบุคลิกลักษณะของชาวอีสานพบว่า ชาวอีสานส่วนใหญ่เป็นคนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เป็นคนซื่อสัตย์ อารมณ์ขัน เป็นมิตรกับผู้อื่น และตื่นกลัวเจ้านาย ส่วนลักษณะท้องถิ่นนิยมที่ปรากฏในบันเทิงคดีของลาว คำหอม มี 5 ประการ ได้แก่ ภาษาถิ่น วิถีชีวิต ความเชื่อ สถาปัตยกรรมศาสตร์ และประเพณี ลักษณะท้องถิ่นนิยมที่ปรากฏแสดงให้เห็นสภาพชีวิต และความรู้สึกรักหวงแหนของชาวอีสานซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ปิ่นอนงค์ อ่ำปะละ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของโบทัน ตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของโบทัน ผู้วิจัยศึกษาจากนวนิยาย 9 เรื่องของโบทันที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ. 2535-2540 โดยวิเคราะห์ภายใต้ กรอบแนวคิดทางทฤษฎีวิเคราะห์จากคำ ประโยค ผ่านตัวละคร ฉาก บทสนทนา และโครงเรื่อง ใน 5 ด้าน คือ ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว การศึกษา ชีวิตความเป็นอยู่ และปัญหาสังคม ได้พบว่า การสะท้อนภาพสังคมในนวนิยายของโบทัน จะสะท้อนภาพสังคมในเมืองหลวง เนื่องจากโดยสภาพสังคม สังคมเมืองหลวงเป็นศูนย์กลางของความเจริญและการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นตัวกำหนดให้คนในสังคมต้องต่อสู้ดิ้นรน แข่งขันปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตปรับเปลี่ยนตัวเองตามค่านิยมที่สังคมเป็น ตัวกำหนดเพื่อให้ทันต่อยุคสมัยและไม่รู้สึกแปลกแยกกับคนส่วนใหญ่ในสังคม โบทันนำเสนอภาพสะท้อนสังคมอย่างตรงไปตรงมาด้วยการใช้ภาษาที่ส่อชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้รับรู้มุมมองชีวิตคนในหลายรูปแบบที่เกิดขึ้นในสังคมจริง ผ่านการถ่ายทอดและผูกเรื่องราวได้อย่างลงตัว ทั้งนี้การนำเสนอภาพสะท้อนสังคมตามจริง โบทันเน้นให้เห็นว่า หากคนในสังคมใช้ด้านใดด้านหนึ่งเป็นจุดยืนของชีวิต จะเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทุกด้านที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และโบทันยังได้ใช้ภาพสะท้อนและทรรศนะส่วนตัวกล่าวถึงภาพสะท้อนด้านต่างๆ ส่วนใหญ่ผ่านทางตัวละครทั้งด้าน ความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม ถ่ายทอดสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมให้ผู้อ่านรับทราบเพื่อเป็นแนวทางให้ศึกษาและชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป เห็นได้ว่า นวนิยายกับสังคมมีความสัมพันธ์ ใกล้ชิดกัน สภาพสังคมนั้น ๆ ทำให้โบทันประพันธ์นวนิยายขึ้น และนวนิยายที่โบทันประพันธ์ขึ้นนั้นก็สะท้อนภาพสังคมที่โบทันอยู่ และที่สำคัญคือนวนิยายดังกล่าวได้ให้แนวคิดและทางชี้แนะในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้อ่านอีกด้วย

เพ็ญจันทร์ มาประชา (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของนิเวศน์ ก้นไทยราษฎร์ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษานวนิยายของ นิเวศน์ ก้นไทยราษฎร์ จำนวน 17 เรื่อง ในด้านภาพสะท้อนสังคม และทรรศนะของผู้เขียนที่ปรากฏในนวนิยาย ผลการศึกษาพบว่า นิเวศน์ ก้นไทยราษฎร์ ได้มุ่งสะท้อนภาพสังคมของคนใน เมืองหลวงเป็นสำคัญเกี่ยวกับด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านพฤติกรรมของคนในสังคม และด้านปัญหาของสังคม โดยเน้นความสำคัญ of ครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ สมาชิกทุกคนในครอบครัวทำหน้าที่ของตนอย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นผล

ทำให้ครอบครัวมีความสุข นอกจากนี้ผู้เขียนได้แสดงทรรศนะต่าง ๆ ของตนผ่านวรรณกรรม ได้แก่ ทรรศนะเกี่ยวกับครอบครัว อาชีพ พฤติกรรมของคนในสังคม และทรรศนะเกี่ยวกับปัญหาสังคม โดยมองว่าครอบครัวที่สามีภรรยามีความรัก ความซื่อสัตย์ต่อกันเป็นครอบครัวที่มีความสุขที่สุด ในด้านอาชีพ ทุกอาชีพมีความสำคัญต่อสังคมหากประกอบอาชีพเหล่านั้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่วน พฤติกรรมของคนในสังคมที่ขาดศีลธรรมจรรยาและความยากจนของคน เป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาสังคมต่างๆ นอกจากนี้พบว่า ผู้เขียนได้ใช้ภาพสะท้อนสังคมและทรรศนะของตนที่เสนอแสดงไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น

สุนา ประสิทธิ์พันธ์ (2541) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาบันเทิงคดีขนาดสั้นของไทยช่วง พ.ศ. 2417-2453 : ภาพสะท้อนและบทบาทที่มีต่อสังคม มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์ บันเทิงคดีขนาดสั้นของไทยช่วง พ.ศ. 2417 -2453 ในด้านภาพสะท้อนและบทบาทเชิงสังคม จากหนังสือร้อยแก้วแนวใหม่ของไทย พ.ศ. 2417-2453 ซึ่งสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้รวบรวมไว้จำนวน 40 เรื่อง โดยเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาด้านภาพสะท้อนของสังคมที่ปรากฏในบันเทิงคดีขนาดสั้น พบว่า ข้อมูลส่วนหนึ่งในเรื่อง เป็นข้อมูลจริง มีภาพสะท้อนของสังคมปรากฏอยู่สี่ด้าน คือ ด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา และด้านสังคม สะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงในระบอบราชการ มีการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน และสภาที่ปรึกษาส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์ การปฏิรูปหน่วยงานราชการต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการประกอบอาชีพของคนในสังคม ซึ่งเป็นอาชีพของคนในเมืองหลวง มากกว่าคนในชนบท อาชีพที่ถือว่ามีเกียรติมากที่สุด คือ การรับราชการ ด้านการศึกษาสะท้อนให้เห็นการขยายตัวทางการศึกษา บุคคลในสังคมมีโอกาสเข้ารับการศึกษามากขึ้นและเท่าเทียมกัน นิยมไปศึกษาต่างประเทศเพื่อรับความรู้ใหม่ ด้านสังคมสะท้อนภาพการรับวัฒนธรรมตะวันตกและความขัดแย้งระหว่างผู้ที่ซึมซับในวัฒนธรรมใหม่กับผู้ที่ยังยึดมั่นในวัฒนธรรมเก่า บันเทิงคดีขนาดสั้นมีบทบาทต่อสังคม 3 ด้าน คือ บทบาทในการรับบันทึกเหตุการณ์ทางสังคม มีการอ้างอิงถึงบุคคลและเหตุการณ์จริงในขณะนั้น บทบาทวิจารณ์สังคม มีการวิจารณ์การทำงานของข้าราชการ ความประพฤติของสงฆ์บางรูป และบทบาทที่สามคือบทบาทในการให้ข้อคิดซึ่งเป็นบทบาทที่ปรากฏมากที่สุด ผู้เขียนได้สอดแทรกความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านต่างๆในสังคมซึ่งรวมถึงการเลือกรับวัฒนธรรมตะวันตก การเลือกคู่ครอง บันเทิงคดีขนาดสั้นของไทยเหล่านั้นนับว่า มีคุณค่าต่อวงวรรณกรรมไทยและสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะมิได้มุ่งเน้นเพียงความบันเทิงเรีงรมย์เท่านั้น หากแต่ได้สะท้อนภาพของสังคมในยุคนั้นและยังมีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมอีกด้วย

สรุปได้ว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างชัดเจน ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพสะท้อนสังคมด้านต่าง ๆ จากวรรณกรรมได้ และมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน งานวิจัยเหล่านี้เป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมเยาวชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนได้มีผู้กล่าวไว้หลายคน ดังต่อไปนี้
อนุสรณ์ ตีไห้ว (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สารค่าสอนในวรรณกรรมเยาวชนรางวัล นายอินทร์อะวอร์ด ช่วงปี พ.ศ. 2544-พ.ศ. 2547 มีเพื่อศึกษาสารค่าสอน กลวิธีการนำเสนอสารค่าสอนและคุณค่าที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดช่วงปีพ.ศ. 2544-พ.ศ. 2547

โดยศึกษาจากวรรณกรรมเยาวชนรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด จำนวน 7 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า สารระคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1. สารระคำสอนด้านคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ ได้แก่ การรู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ การมีจริยธรรมคุณธรรม การมีความรับผิดชอบตามวัย การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน และการรู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 2. สารระคำสอนด้านการเรียนรู้ทางสังคม ประกอบด้วย การยอมรับสภาพความเป็นจริงในสังคม การเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลในสังคม และการจัดการกับปัญหา และ 3. สารระคำสอนด้านความสำคัญของครอบครัว ได้แก่ ความรักความผูกพันในครอบครัว และบทบาทหน้าที่สมาชิกในครอบครัว กลวิธีการนำเสนอสารระคำสอนที่ผู้เขียนวรรณกรรมเยาวชนนายอินทร์อะวอร์ดนิยมใช้ในวรรณกรรม แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ 1. กลวิธีการยกตัวอย่างเหตุการณ์ประกอบ ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวันและเหตุการณ์สมมติ 2. กลวิธีการตั้งคำถาม ได้แก่ การตั้งคำถามเพื่อตอบข้อสงสัยในบทสนทนา การตั้งคำถามเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมของผู้อ่าน 3. กลวิธีการแสดงผลของการกระทำ 4. กลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน ประกอบด้วย กลวิธีการยั่วล้อ กลวิธีการเขียนล้อวรรณกรรม และกลวิธีการใช้ภาษา รวมถึง 5. กลวิธีการสร้างความสงสัยใคร่รู้ คุณค่าที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลนายอินทร์แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. คุณค่าต่อเยาวชนผู้อ่าน ได้แก่ คุณค่าด้านสังคม ประกอบด้วย การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชน การให้ความรู้ด้านสังคม และการสร้างจิตสำนึกด้านความสำคัญของครอบครัวรวมทั้งคุณค่าด้านภาษา ได้แก่ การเรียนรู้ลักษณะภาษาถิ่น และการใช้โวหารที่เหมาะสม 2. คุณค่าต่อวงการวรรณกรรมเยาวชนของไทย กล่าวคือการจัดประกวดรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดทำให้เกิดนักเขียนหน้าใหม่ในวงการวรรณกรรมเยาวชนของไทยมากขึ้น และยังช่วยกระตุ้นให้เกิดวรรณกรรมที่มีเนื้อหาหลากหลายขึ้นด้วย

อารยา ทองเพชร (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนของ นงไฉน ปริญาธวัช มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนของ นงไฉน ปริญาธวัช จำนวน 10 เรื่อง โดยใช้การศึกษาเอกสารและนำเสนอ ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมสำหรับเยาวชนของ นงไฉน ปริญาธวัช ทั้ง 10 เรื่องมีแนวคิดที่สำคัญ 4 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ ความกตัญญูตเวทีการประหยัดและอดออม ความขยันหมั่นเพียร ความอดทนอดกลั้น ความเมตตากรุณาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความไม่ประมาทและมีสติ ความละเอียดต่อการทำความชั่วและเกรงกลัวต่อบาปและความซื่อสัตย์สุจริต แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ได้แก่ การใฝ่เรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ การนำหลักธรรมของพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน การเข้าใจและศรัทธาในพระพุทธศาสนา แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ การศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนความสำคัญของการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสำนึกในหน้าที่และบทบาทของตน การรู้คุณค่าและรักษาวัฒนธรรมประเพณี กลวิธีการนำเสนอแนวคิดในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนของ นงไฉน ปริญาธวัช มีกลวิธีการนำเสนอแนวคิด 4 กลวิธี คือ กลวิธีการนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่อง ซึ่งผู้เขียนสร้างโครงเรื่องไว้ 4 ลักษณะตามลำดับดังนี้ โครงเรื่องที่แสดงถึงความพากเพียรพยายามของตัวละคร โครงเรื่องที่แสดงถึงความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว โครงเรื่องที่แสดงถึงภัยจากธรรมชาติและโครงเรื่องที่

แสดงถึงการพัฒนาอาชีพและชุมชน กลวิธีการนำเสนอแนวคิดผ่านการสร้างตัวละคร ทั้งตัวละครเอก และตัวละครประกอบ กลวิธีการนำเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนาและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย โดยเน้นไปที่การบรรยายพฤติกรรม อุปนิสัย และความรู้สึกนึกคิดของตัวละครที่แฝงแนวคิดไว้อย่างสม่ำเสมอ ด้วยแนวคิดที่มีคุณค่าและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดอย่างกลมกลืนและแนบเนียนทำให้วรรณกรรมเยาวชนของ นางไฉน ปริญาธวัช

นวลจันทร์ ชาญวิวัฒนา (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีในปี พ.ศ. 2547 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีในปี พ.ศ. 2547 โดยเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี ปี พ.ศ. 2547 มี 5 ประเด็น คือ เนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตท้องถิ่นกล่าวถึง วิถีชีวิตของชาวนาและชาวเลในภาคใต้ โดยสะท้อนปัญหาความยากจนของชาวนาที่ต้องอพยพเข้าไปทำงานในเมือง และพบว่าทางแก้ที่เหมาะสมคือการกลับสู่ท้องถิ่นและพัฒนาหมู่บ้านจนกลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ ส่วนวิถีชีวิตชาวเลกล่าวถึงการดำเนินชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติเข้าใจและเคารพกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ชาวเลอยู่กันอย่างสงบและพึงพอใจในวิถีชีวิตของตน เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมกล่าวถึงประเพณีท้องถิ่นภาคใต้และภาคเหนือ การละเล่นของเด็กล้านนาในอดีต และศิลปะแม่ไม้มวยไทยที่อยู่ในภาวะตกต่ำเพราะทรศนะที่ไม่ถูกต้องและการคุมขังเพื่อการพนัน เนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนกล่าวถึงปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนในปัจจุบันซึ่งมีสาเหตุจากการขาดความรักความอบอุ่น การเลี้ยงดู หัวหน้าครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี และการคบเพื่อนที่ไม่ดี เนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัยเป็นการผจญภัยกับเหตุการณ์แปลกประหลาดในดินแดนแห่งจินตนาการ เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมสะท้อนสภาพสังคมไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองและสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งประชาชนต้องอยู่อย่างยากลำบาก สภาพสังคมชนบทในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้วิถีชีวิตของชนบทเปลี่ยนแปลงไปมีความสะดวกสบายและทันสมัย ขณะเดียวกันก็สร้างปัญหาให้กับเยาวชนโดยเฉพาะเกมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ด้านแนวคิดพบว่ามีแนวคิดหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ แนวคิดด้านคุณธรรม แนวคิดด้านอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวคิดด้านอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และแนวคิดด้านสงครามและสันติภาพ แนวคิดที่พบมากที่สุดคือแนวคิดด้านคุณธรรม ซึ่งได้แก่ ความเมตตากรุณา ความกล้าหาญและความเสียสละ ความกตัญญู และความสามัคคี เป็นต้น แนวคิดส่วนใหญ่ถ่ายทอดผ่านคำพูดของตัวละครผู้ใหญ่ซึ่งให้ข้อคิดหรือบอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ส่วนแนวคิดที่ถ่ายทอดผ่านการพฤติกรรมของตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์เยาวชนใช้ความคิดและพิจารณาถึงผลดีผลเสียด้วยตัวเอง สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของผู้อ่าน

วรรณรัชต์ ทองสวัสดิ์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมในหนังสือวรรณกรรมเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม และศึกษาความเข้าใจจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระหฤทัยเชียงใหม่ จำนวน 100 คน ใช้หัวข้อจริยธรรม 25 หัวข้อ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาจริยธรรมตามประเด็นวิเคราะห์หัวข้อที่ปรากฏมากที่สุดในหนังสือวรรณกรรมเยาวชน คือ ความมีน้ำใจ รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ สำหรับเนื้อหาจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ความเสมอภาคและความมีมนุษยสัมพันธ์ ความเข้าใจจริยธรรม

นักเรียนจากการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์ ทั้ง 4 เรื่อง ตามประเด็นวิเคราะห์ทั้ง 25 หัวข้อที่ปรากฏมากที่สุด คือ ความมีน้ำใจ รองลงมาคือ ความกล้าหาญ ความเมตตา กรุณา และปรากฏน้อยที่สุดความเสมอภาคและความมีมนุษยสัมพันธ์ ในความเข้าใจจริยธรรมของนักเรียนนอกเหนือจากประเด็นวิเคราะห์ พบว่า มีจำนวนเพียงร้อยละ 7.01 ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ามีจริยธรรมด้านอื่น ที่ไม่อยู่ในประเด็นวิเคราะห์คือ ความห่วงใย ความรัก และการให้อภัย

ถวัลย์ พึ่งเงิน (2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลวิธีการประพันธ์และบทบาทในการอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 26 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์คือ ปัญหาป่าไม้ ปัญหาสัตว์ป่าและสัตว์น้ำ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ และปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมจากสารพิษและการทิ้งขยะในที่สาธารณะ ในด้านกลวิธีการประพันธ์ โครงเรื่องส่วนใหญ่ นำปัญหาทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาสร้างและคลี่คลายปัญหาได้อย่างน่าสนใจ ตัวละครที่ปรากฏในเรื่องเป็นตัวละครสมจริง ตัวละครในอุดมคติ และตัวละครแบบบุคลาธิษฐาน ฉากเป็นฉากที่เกิดขึ้นจริงจากที่สมมติขึ้นและฉากในอุดมคติ ในด้านบทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อเยาวชน ผู้เขียนต้องการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนแสดงทรรศนะในเชิงแนะนำ ตักเตือน สั่งสอน ให้เยาวชนตระหนักในความสำคัญของทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชี้ให้เห็นแบบอย่างที่ดีของการอนุรักษเพื่อให้เยาวชนปฏิบัติตาม

สรุปได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนมีความสำคัญสำหรับเยาวชน เป็นประเด็นที่น่าศึกษา เพราะจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเยาวชนและสังคมที่อยู่มากขึ้น

2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลได้มีผู้กล่าวไว้หลายคน ดังที่ผู้วิจัยค้นหาได้ต่อไปนี้

พรรณทิตา ปานเอี่ยม (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้วปี พ.ศ. 2552 ประเภทนวนิยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลแวนแก้ว ประจำปี พ.ศ. 2521 เรื่องขวดคนอยู่หนใด บ้านต่างสายเลือด การกลับมาของดาวหางดวงที่เจ็ด และหมีพิทักษ์ผืน ในด้านเนื้อเรื่อง แนวคิด กลวิธีการประพันธ์และคุณค่า ผลการวิจัยพบว่าในด้านเนื้อเรื่องผู้แตงนำเสนอเนื้อเรื่อง 2 ลักษณะ คือ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยในโลกสมมุติและเนื้อเรื่องผจญภัยในโลกแห่งความเป็นจริง มุ่งเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมองชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว และแนวคิดเรื่องมิตรภาพ ด้วยกลวิธีการประพันธ์ ทั้งในด้านตัวละคร การเล่าเรื่อง การนำเสนอเรื่องและการใช้ภาษาที่มีศิลปะพอควร สามารถสื่อความหมายให้แก่ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนได้ค่อนข้างดี ส่วนในด้านคุณค่า พบว่ามี 3 ด้าน คือ คุณค่าด้านความรู้ คุณค่า ด้านอารมณ์ และคุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรม

วชิราภรณ์ สุวรรณวางกูร (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนแวนแก้วประเภทสารคดี พ.ศ. 2546 -2552 มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเนื้อหาและกลวิธีการเขียน

การใช้ภาษาและคุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ประเภทสารคดีอัตชีวประวัติ พ.ศ. 2546-2552 จำนวน 5 เล่ม ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทสารคดีอัตชีวประวัติทั้ง 5 เล่มมีวัตถุประสงค์เพื่อ ถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียนตลอดจนวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ได้แก่เรื่อง วันวา นของแม่ เมื่อยายอายุเท่าหนู และ บ้านชายทุ่ง และมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องของการเป็นนักเรียน เปียโนและนักวิ่งตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ในเรื่องนั้นเพียงอย่างเดียว ได้แก่เรื่อง ศิลปินวัยใส และ ใต้ฝุ่น ส่วนเนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทสารคดีอัตชีวประวัติทั้ง 5 เล่มกล่าวถึง ความรู้ด้านดนตรีและกรีฑา ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ การศึกษา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ การเกษตร การแสดงและการละเล่น ความรู้ทางพฤกษศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับ ภาษาและการแสดงทหรสนะหรือความคิดเห็น ด้านกลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทสารคดีอัตชีวประวัติทั้ง 5 เล่มพบว่า มีการใช้คำและสำนวนไทย ใช้ภาพพจน์แบบอุปมาเป็นส่วนใหญ่ ใช้โวหารแบบบรรยายโวหาร อธิบายโวหาร สาธกโวหาร และพรรณนาโวหารในการเล่าเรื่องโดยใช้บรรยายโวหารเป็นหลัก มีการใช้ภาษาระดับทางการ กึ่งทางการ และภาษาระดับสนทนาโดยใช้ภาษาระดับกึ่งทางการและระดับสนทนาเป็นส่วนใหญ่ คุณค่าที่ได้รับจากวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทสารคดีอัตชีวประวัติทั้ง 5 เล่มมี 3 ประการคือ คุณค่าด้านการให้ความรู้ คุณค่าด้านการให้ความบันเทิงและคุณค่าด้านการให้แง่คิด

สลิตา ศุภธนสินเชษม (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลแว่นแก้วปี พ.ศ. 2544-2547 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา แนวคิด กลวิธีการประพันธ์และคุณค่าทางคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเยาวชน ประเภทนวนิยาย ผลการวิจัยพบว่า ด้านเนื้อหาแนวคิด ผู้เขียนสะท้อนแนวคิดเรื่องมิตรภาพความรัก ความผูกพัน แนวคิดเรื่องความเจริญทางเทคโนโลยีและทางวัตถุ แนวคิดเรื่องครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น แนวคิดเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม แนวคิดเรื่องการค้าพบความตึงเครียดในตนเองและแนวคิดเรื่องการเมืองภัย ด้านกลวิธีการประพันธ์พบว่า ผู้เขียนวางโครงเรื่องไม่สลับซับซ้อน ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายโดยเริ่มเรื่องด้วยการบรรยายฉาก บรรยายพฤติกรรมตัวละคร การดำเนินเรื่องผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการสร้างความขัดแย้งที่เกิดจากสาเหตุภายนอก มีการดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน ส่วนใหญ่ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องและปิดเรื่องแบบสุชานาฏกรรมทั้งหมด ด้านตัวละครผู้เขียนสร้างตัวละครแบบสมจริงเพื่อเป็นแบบอย่างในการกระทำแก่ผู้อ่านและตัวละครแบบเหนือจริงเพื่อก่อให้เกิดจินตนาการและเกิดความบันเทิงใจ ด้านฉาก ผู้เขียนเน้นฉากแบบโลกปัจจุบันและแบบโลกจินตนาการ ด้านบทสนทนาผู้เขียน มีการใช้คำภาษาปาก ภาษาถิ่น คำแสดงภาพ คำแสดงอาการ คำหยาบ และด้านใช้ภาพพจน์มีอุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่ายและก่อให้เกิดอารมณ์จากการอ่าน คุณค่าทางคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเยาวชน มีคุณค่าด้านต่างๆ คือ เรื่องความเมตตากรุณา ความมีน้ำใจ ความอดสาหะ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความกตัญญู ความใฝ่รู้ ความขยัน ความอดทน ความพอเพียง คุณธรรมจริยธรรมซึ่ง เป็นสิ่งที่ดีงามที่ผู้อ่านควรยึดถือและปฏิบัติ ผู้เขียนเน้นเรื่องความเมตตาเพราะเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้เกิดในใจของเยาวชน

ทิพวัลย์ ชันธมะ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก

ก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 -2544 ในด้านผู้จัดทำ เนื้อหา แนวคิด ตัวละคร ฉาก วิธีการนำเสนอเรื่อง ส่วนนวนภาษาและองค์ประกอบของหนังสือ โดยใช้แบบบันทึกและแบบวิเคราะห์ ข้อมูลหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นประชากร จำนวน 78 ชื่อเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้จัดทำหนังสือบันเทิงคดีทั้งหมดมีผู้แต่งเป็นบุคคลจำนวน 45 ราย หนังสือบันเทิงคดีส่วนใหญ่จัดพิมพ์ของเอกชน ในด้านเนื้อหา หนังสือบันเทิงคดีจำนวนมากที่สุดมีเนื้อหาเรื่องครอบครัวและมีแนวคิดเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ด้านตัวละคร หนังสือบันเทิงคดีส่วนใหญ่มีตัวละครเป็นคน โดยจำนวนมากที่สุดมีอายุ 12-14 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ในด้านฉาก หนังสือบันเทิงคดีส่วนใหญ่มีฉากเป็นประเทศไทยในชนบทโดยเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ด้านการนำเสนอเรื่อง หนังสือบันเทิงคดีส่วนใหญ่มีโครงเรื่องที่มีเอกภาพ มีแนวเรื่องสมจริงและมีวิธีการนำเสนอเรื่องเป็นเรื่องเล่า ด้านส่วนภาษา หนังสือบันเทิงคดีทั้งหมดมีการใช้คำจากภาษาต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีการใช้สุภาษิต คำพังเพย ภาษาถิ่นและเชิงอรรถเสริมความ ด้านองค์ประกอบของหนังสือ หนังสือบันเทิงคดีส่วนใหญ่มีหน้าลิขสิทธิ์หน้าคำนำ และหน้าปกใน มีภาพประกอบเรื่องเป็นภาพวาดลายเส้นเป็นภาพขาวดำ มีปกเป็นปกอ่อน จัดพิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ มีขนาด 13 × 18.5 ซม. (16 หน้ายก) และหนังสือบันเทิงคดีจำนวนมากที่สุดมีจำนวนหน้า 101-150 หน้า ใช้ตัวอักษรขนาด 16 พ้อยท์

กฤษตยา ณ หนองคาย (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์ที่ปรากฏในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติปี พ.ศ. 2522-2542 ผลการวิจัยสรุปว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นทั้ง 71 เรื่อง มีแนวคิดที่สำคัญ 5 แนวคิดคือ แนวคิดเรื่องคุณธรรม จริยธรรม แนวคิดเรื่องความรักความผูกพัน แนวคิดเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ แนวคิดเรื่องปัญหาเด็ก และแนวคิดอื่น ๆ ที่เตรียมความพร้อมและพัฒนาให้เด็กก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ เนื้อหาของแนวคิดเหล่านี้ นำผู้อ่านไปสู่การเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องของธรรมชาติชีวิตและสังคมได้ ด้านกลวิธีการประพันธ์ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ก่อนวัยรุ่นมีกลวิธีการประพันธ์ 5 กลวิธี คือ การสร้างโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน การสร้างตัวละครเอกเป็นเด็กหรือเป็นพืชและสัตว์ต่าง ๆ ในธรรมชาติ การสร้างฉากชนบท การสร้างบทสนทนาที่สมจริงและการใช้ภาษาที่ผสมผสานภาษาที่เรียบง่าย ชัดเจนกับภาษาที่มีการตกแต่งให้งดงามเป็นวรรณศิลป์ แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์กับจุดมุ่งหมายในการแต่งวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น สามารถผสม รอยต่อระหว่างวัยและตอบสนองความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กได้และแนวคิดถ่ายทอดสู่ผู้อ่านอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ธรรมชาติ ชีวิต และสังคมได้

จากตัวอย่างงานวิจัยให้เห็นสรุปได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนเป็นวรรณกรรมที่สำคัญสำหรับสังคมมนุษย์ ได้สะท้อนภาพสังคมเดียวกันกับวรรณกรรมประเภทอื่น เป็นกระจกที่มองเห็นเยาวชนของสมัยนี้ในสังคมได้อย่างชัดเจน หนังสือและ วิจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้วิเคราะห์ วรรณกรรมเยาวชนอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี